Ч. 348 (13.893).

Львів, середа 26. грудня 1934.

Poukiem · oplate opłacono ryczałtem.

Рік LV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло" Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 30·00 „
Річно 60·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і всіх. Франції, Італії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей. Болгарії 7·50 зол. Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

ПРОТЕСТ

українських письменників і журналістів проти розстрілів на Совітській Україні.

Рада Товариства Письменників і Журналістів ім. І. Франка у Львові відбула 22. грудня 1934 р. окреме засідання у справі чергової хвилі терору на Совітській Україні. Рада Товариства у свому повному складі одноголосно рішила:

запротестувати якнайрішучіше проти кривавої большевицької системи збірної відповідальности, якої жертвою падуть зовсім невинні люди- громадяни СССР., особливо чільні українські інтелектуальні сили. Пляновий терор окупантів Великої України супроти всього українського громадянства найшов свій проречистий вислів після вбивства Кірова, дарма, що вбивником був комуніст-москаль у далекому Ленінграді. У списку 28 розстріляних громадян УССР у Києві 15. грудня 1934 находяться назвища відомих українських письменників-комуністів чи довголітніх симпатиків комунізму. Це ще один доказ на те, що червона Москва вищить українську культуру без огляду на її форму та ідеольогічний характер. Хоча деякі з розстріляних письменників за час свого побуту в Галичині активно боролися з національною лінією нашого Товариства і цілого українського громадянства Галичини та Півн.-Зах. Земель. Товариство протестує проти їх розстрілу, бо вони працювали, хоч на свій спосіб і по свому розумінню, але для української культури.

Рада Товариства Письменників і Журналістів у Львові звертається з покликом до всіх українських установ видати збірний протест проти нечуваного в культурному світі фізичного винищування письменників і мистців на Совітській Україні.

РАДА Т-ВА ПИСЬМЕННИКІВ І ЖУРНАЛІСТІВ ІМ. І. ФРАНКА:

Роман Купчинський — голова, д-р Матвій Стахів — заст. голови, д-р Мирон Коновалець — секретар, І. Кедрин і Василь Софронів — члени, д-р М. Гнатишак і І. Квасниця — заст. членів.

З Картуської Берези.

У звязку з недавним звільненням кількадесятьох осіб з Картуської Берези „Газета Варшавска" стверджує, що до ізоляційного табору заслано досі 252 особи, в цьому 167 українців, 44 ендеків і 41 комуністів (30 жидів, 4 українців, 4 білорусинів і 3 поляків). Досі звільнено з ізоляційного табору 152 особи, а залишилось 95, з того одна особа находиться у шпиталі в Бересті.

Життєві умовини засланих до Берези не змінились. В таборі обовязує той сам строгий режім, при чому карається за найдрібніші провини. Інтерновані працюють кожного дня на публичних роботах, як нпр. при направі доріг нівеляції терену і т. п. Удержують кореспонденцію з родинами, але дуже лякончну. Вільно їм приймати пачки з одіжю. Після візити в таборі нач. Кавецького з міністерства справедливости вязням признано додаткові порції хліба по 200 гр. на особу.

Представники церков годяться на реформу календаря.

НЮЙОРК, 5. 12. (Вл. кор.). „Ню Йорк „Таймс" приносить звіт з конференції представників церков в Дейтон Огайо про реформу календаря. В конференції брали участь делегати від католицької, протестантської і православної групи. Предметом нарад було наладнання календаря, головно встановлення постійного дня для Великодня, а з тим і для рухомих свят. Делегат з Нюйорку, д-р С. Паркес Кадмен, повідомив зібраних, що справа календаря була вже предметом нарад усіх церков світу і відповіди на це питання вже находяться у відповідній комісії Ліги Націй. Вислідом цього буде устійнення одних днів для Різдва і Великодня в цілому християнському світі. Ще нема урядово проголошеної відповіді католицької церкви, але, оскільки відомо, вона також прихильна реформі календаря.

Плян календаря уложений так, щоб кожний рік був однаковісенький. Буде 12 місяців, поділених на дві половині та на 4 рівні четвертині. Таксамо чверть року буде складатися з однакових трьох місяців. Перший місяць кожного чвертьроку буде мати 31 днів, а кожний дальший 30 днів. На підставі цього проекту Великдень буде припадати на неділю, 8. квітня. Тому і великий піст та свята, що йдуть за Великоднем будуть таксамо постійні. Зі зміною календаря прийде також і зміна для Різдва. Дотепер Різдво припадало на різні дні тижня. В новому проекті Різдво буде припадати все на понеділок а Йорданські свята на пятницю. Після вичерпання всіх днів року лишаються ще два вільні дні. Є проект, щоби їх перемінити на національні свята.

В Німеччині нема опозиції.

ЗАЯВА МІН. ҐЕРІНҐА.

В берлінських колах велике враження викликала заява мін. Ґерінґа, висловлена в розмові з представником бюра Райтера. Торкаючись внутрішніх справ Німеччини Ґерінґ підчеркнув, що не може бути мови, щоби повторилися події з 30. червня, бо штурмові організації стоять вірно при Гітлері. Також найменше 90 проц. виборців є по стороні теперішнього уряду. В Німеччині нема тепер ніякої опозиції, а як довго націонал-соціялісти при владі, нема небезпеки комунізму. Ті зміж еміґрантів соціялістів, що не допустилися злочину державної зради, можуть спокійно вернутись до краю. Спори в евангелицькій церкві не мають глибшого значіння. Уряд не мішається до внутрішніх спорів церкви.

В останньому часі — говорив мін. Ґерінґ — арештовано деяких членів партії та штурмовиків. Сталося це не з політичних причин, але з причини нарушення цивільного кодексу. Колишнього надпрезидента Шлеську Брікнера усунено за моральні а не політичні провини. Дальше промовець заперечив рішучо всякі поголоски про непорозуміння внутрі урядового кабінету. Нема в ньому ніяких непорозумінь — говорив Ґерінґ — навпаки панує там повна співпраця між поодинокими членами і повне довіря до вождя. Поголоску про якийсь конфлікт між Гітлером і Ґебельсом назвав безличною брехнею.

—о—

Удар для кооперації

і необхідність злагіднити його.

Львів, 25. грудня 1934.

Коли два місяці тому у статті п. н. „Необхідна ревізія" була на цьому місці мова про кооперативні справи, було ще невідомо, що рішення Коопер. Ради в справі обмеження компетенцій РСУК-а, а перш за все поділ нашої національної території в Польщі остаточний і що новий стан річей таки втримається. Ми доказували тоді недоцільність такого поділу, але це не найшло ніякого зрозуміння серед відповідальних польських чинників та й не звертали вони на це певне ніякої уваги, дарма, що наші думки найшли відгомін у польській пресі. Зреферувала їх м. ін. урядова варшавська „Газета Польска", але також лише мабуть в реєстраційних цілях.

Розпорядок Кооп. Ради став правосильний і РСУК повідомив уже всіх своїх членів з поза меж трьох східно-галицьких воєвідств про викреслення їх зі свого реєстру. Всі кооперативи з Лемківщини і з північно-західних земель — якщо хочуть існувати — мусять вступити до польських Союзів і піддатись їхній ревізії.

Таким робом цей рік, який ось-ось скінчимо, зазначився новим болючим ударом. Ми втратили змогу навіть у ділянці такій суто-неполітичній, якою є ділянка економічна, змагати до організаційної єдности і хоч би в той спосіб зуживати національну енергію та заспокоювати національні амбіції. Коли зважити, що цей рік приніс також лемківський буквар і номінацію о. Масцюха апост. візитатором, приніс ще міцнішу ізоляцію Волині й інших півн.-західних земель, та звів народнє шкільництво до числа 123, то зовсім слушно можна вважати 1934. рік „упривілеєним" роком поглиблювання післявоєнної української дійсности. Це тим більше, що і в інших державах, де живе наш нарід, потерпіли ми в цьому році самі втрати.

Та без огляду на ті чи інші втрати й удари ми жити не тільки мусимо, але й жити хочемо і будемо. І коли тут і там з приводу останніх подій зустрічаємо обяви дефетизму, зустрічаємо брак віри в перемогу, то це або обяв слабости духа нечислених одиниць, або просто критицизм супроти метод тактики, брак віри в доцільність одних шляхів і шукання за шляхами новими, кращими.

Це останнє зустрічаємо тепер серед кооператорів. Скептична оцінка кооперації, як форми нашої господарської еманципації зродилась у наслідок того стану річей, що настав після найновішої реформи кооперативної організації в Польщі. Не тільки захитнулись кооперативні талмудисти, добачуючи в цій реформі кінець справжньої, вільної кооперації. Схвилювались теж маси кооператорів-практиків, добачуючи в цій реформі одночасно велику національну небезпеку, а саме спробу зробити з кооперації асиміляційний засіб у користь державної нації. Тому — мовляв — треба шукати інших, некооперативних шляхів для розвитку нашого національного господарства, шляхів, на яких не були б ми звязані урядовим диктатом.

Ніхто вже нині й із поляків не перечить, що реформа кооперативної організації в її дотепе

рішньому змісті містить у собі політичні тенденції. З ніким теж іншим не обійшлась реформа так різко і так безцеремонно, як з нами. Німцям залишила вона єдність на всіх територіях Польщі, де вони сяк-так компактно живуть, жидам залишили всю Польщу, тільки нашу кооперативну організацію, здвигнену таким великим зусиллям, територіяльно обмежено і підпорядковано центрам, чужим духові нашої кооперації.

І тут виринають питання: чи в інтересі Польщі лежить відчуження наших мас від кооперативної ідеї? Чи в інтересі Польщі лежить, щоби наш нарід почав бачити у кооперації інструмент денаціоналізації? Чи врешті в її інтересі лежить знищення господарської самопомочі українських мас, тої самопомочі, що досі дала господарські цінности не тільки нам, але й державі, її господарству, як цілості?

Українська кооперація на Лемківщині і на півн.-західних землях домагається права залишитись при Рев. Союзі У. К. у Львові, для користання з його культурної й інструкторської служби. Такої служби не зможуть сповняти як слід чужі духом і мовою центри, до яких ця кооперація відтепер мусить належати задля рахункових ревізій. Постулят, що його висуває тепер відірвана від свого львівського осередку наша кооперація, є вповні слушний. Підтримав його РСУК і підтримує його вся наша преса, все громадянство. Бо цей постулят має направити частинно велику кривду, що її завдала кооперативна реформа нашому народові в Польщі. Його сповнення зреґабілітує кооперативну думку серед нашого народу, скомпромітовану політичним змістом реформи. Сповнення постуляту, поданого вище, буде рівночасно запереченням також питань, сказаних вище під адресою польського уряду, та причиниться до вспокоєння схвильованих умів.

В. Н.

Пенсильванський Конґрес „Братніх Орґанізацій".

ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО „ПРОВИДІННЯ" НА КОНҐРЕСІ.

Нюйорк, 5. грудня 1934.

Минулого тижня, в пятницю 30. листопада і в суботу 1. грудня, відбувся в місті Ленкестер, біля столичного міста Гарисбурга в стейті Пенсильванія, „Пенсильванський Братній Конгрес", як його офіціяльно називають в англійській мові. На ділі це було 23-е річне зібрання допомогових організацій в стейті Пенсильванія. Ці організації злучилися у вільний союз, що його назвали „Конгресом". Конгрес збирається кожного року для перегляду праці складових орґанізацій, для вибору нового виконного комітету та для обговорення програмових справ. Програма останнього конгресу складалася з 28 точок, а зпоміж них 23 реферати, вже разом з привітними промовами.

Після першого дня нарад у пятницю відбувся вечором в готелі „Бронсвик" святочний бенкет, складений з делегатів конґресу й запрошених гостей. Головним почесним гостем був заступник губернатора стейту Пенсильванія, Едвард С. Шенон. Крім нього інша знать, як члени пенсильванської леґіслятиви, стейтові сенатори і т. п. Майор міста зложив привіт при отворенні конгресу і на бенкеті не був. Зате були конгресмени з околиці й вищі урядовці міста та стейту. В часі бенкету виголошено цілу низку промов, що відносилися до самого конґресу та до стейтових справ.

В конгресі взяли цього року участь і українці, делегати „Провидіння" з Філядельфії, а то пп. **Теодор Чемерис,** фінансовий секретар „Провидіння" і **д-р С. Демидчук,** як співробітник органу „Провидіння", газети „Америка". Слід згадати, що є ще друга українська організація, член цього конгресу, а то пітсбурська „Народня Поміч", але її делегати на зїзд не прибули. Зі звіту предсідника, Еллена П. Какса, довідались ми, що до конгресу приступило дотепер 47 організацій, а за останній рік прибуло 11 нових. Між організаціями ведуть перед старі американські організації і вони дають кандидата на предсідника, але важну ролю грають славянські організації, які мають свій осідок у стейті Пенсильванія. Відомо, що стейт Пенсильванія має марку головної колиски славянських допомогових організацій.

Для нас, українців, цікаво знати, що до конгресу належить аж 18 славянських організацій, а між ними стрічаємо такі імена: „Соединеніе русских Греко-Кафтолических Братств Америки". По англійськи ця назва звучить зовсім виразно: „Грік-Кетолик Юніон оф Рошен Бротергуд". Це відома організація наших братів з Підкарпаття. Друга їхня організація називається „Собраніе Греко-Католических Обществ", а по англійськи: „Юнайтед Сосаетіс оф Грік-Кетолик Ріліджен оф Америка". Одна й друга були добре заступлені на конгресі, а голова „Собранія", адв. Франко Таптич, не лише виголосив знаменитий реферат, але ще й вибрали його другим заступником предсідника на наступний рік. Із „Соединенія" був д-р Жидик і його вибрали в члени екзекутивного комітету на внесок Таптича.

З інших славянських організацій замітні такі: „Хорватська Братня Єдність Америки", „Пенсильванська Словацька Єднота Греко- і Римо-Католиків" і „Жіноча Словацька Єднота Греко- і Римо-Католиків", а крім цього ще 5 інших словацьких „єднот". З „руских" належать до конгресу дві організації, обі складені з членів галицько-українського походження. Польських є дві і обі мають в назві слово „Полиш". Є ще словінські, чеські і одна „полуднево-славянська" (в англійській мові „Савт-Славоник" не „Савт-Славиш") орґанізації. Отже гарна славянська мозаїка. Пізнати було, як славяни мимохіть сходилися разом, при чому „угро-русини" завзято дебатували у приватних стрічах з українцями. А тема до розмови невичерпна.

Яку ціль має отой „Пенсильванський Братній Конґрес""? З кожного реферату, з кожної промови слідно було одну арію: Братні допомогові орґанізації грають величезну ролю в суспільному житті Пенсильванії. Їх цілю не є життєва обезпека, як дехто помилково думає, але зближення активних громадян для взаємної допомоги. Обезпечення є лише одним із засобів до цілі. Тому, що між великими асекураційними підприємствами і допомоговими братніми орґанізаціями йде безупинно конкуренція; тому, що асекураційні компанії незвичайно сильні фінансово і мають вплив на законодавство Америки та поодиноких стейтів; тому, що братні допомогові орґанізації потребують тепер особлившої опіки й поради, як поширити свої впливи — конґрес змагає до обєднання всіх пенсильванських братніх організацій для оборони своїх інтересів та для протиділання конкуренційним впливам асекурацій.

Отже треба дуже слідкувати за законодавством Вашингтону, щоб не допустити до переведення некорисного для братніх орґанізацій закону; треба від себе вносити відповідні законопроекти, і на ділі теперішній братній конґрес виготовив цілий кодекс, що його брали під увагу зібрані делеґати. Попри те треба дбати про звязок з подібними конґресами в інших стейтах і через національний братній конґрес змагати до тісної співпраці всіх братніх орґанізацій в Америці. На ділі вже й істнує національний братній конґрес, що має свої наради кожного року. Найближче зібрання буде в 1935-му році у Питсбурґу.

При кінці нарад вибрано новий уряд конґресу і назначено місце нарад наступного року. Вибір упав на місто Скрентон.

Варта згадати про бенкет з нагоди конґресу. На ньому явилися делеґати конґресу з відзнаками й запрошені гості. Всіх осіб було коло 400. Сердечний настрій між усіми. Яких 125 осіб прибуло з Філядельфії омнібусами (60 ам. миль), щоб висловити своє признання для уступаючого голови. Це майже самі члени братньої орґанізації, котрої делеґат саме кінчить урядування як голова конґресу. Промови, привіти, подарунки для уступаючого голови. Говорять про політику. Уступаючий заступник ґубернатора, хоч належить до переможеної републиканської партії, взиває всіх громадян дати якнайбільшу поміч новому урядові, складеному з його політичних противників, демократів. Ціла низка промовців говорить з завзяттям на теми збратання, начеб це була яка поневолена нація. А тут мова про витревалість в часі кризи! А таланти-ж то таланти оті промовці! Аж зависть бере, що американці мають тільки і таких вироблених людей. Чому то ми не вміємо попisатись згідним діланням навіть тут, на чужині!

А яке символічне закінчення конґресу в суботу! Після проголошення новим предсідником, що конґрес закінчений, давній предсідник закликає всіх делеґатів (їх було 62) стати разом, взятися за руки і спільно заспівати братерську пісню. З дитячою наївністю беремося за руки і сміючись, співаємо наче наші гагілки. А потім сердечно прощаємось: „До побачення на другий рік!".

Семен Демидчук.

Нові большевицькі святощі.

Московський Совіт разом з виконним комітетом і московськими дільницевими комітетами ВКП рішив перезвати: 1) замоскворіцький район на Кірівський район; 2) дати фабриці „Динамо" імя Кірова; 3) назвати Мясницьку вулицю іменем Кірова і 4) стацію метрополітена Мясницькі ворота Кіровською стацією.

В Петербурзі: 1) Нарвський район назвати Кіровським; 2) фабрику „Червоний Путиловець" Кіровським; 3) вулицю Червоних Зір (б. Камінво-островську) Кіровським проспектом; 4) острови Крестовський, Єлаґін і Камінний Кіровськими островами; 5) міст Рівности (б. Троїцький) Кіровським мостом і 6) місто Хібіноґорськ Кіровським.

В 1935. р. в Ленінграді поставлять памятник Кірову.

ФАШИСТИ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, 16. грудня. (Вл. кор.) В часі переслухання конґресової комісії для неамериканських партій, що відбувалося в нюйорській адвокатській палаті під проводом конґресмена Дікстіна, зізнавав як свідок спенсіонований ґенерал морського війська „маринес", Смерлі Батлер. Його зізнання викликали небувалу сензацію, бо він зовсім поважно заявив, що в Ню Йорку є готовий завязок фашистівської орґанізації задля скинення президента Рузвельта вже за рік і настановлення американської диктатури. Це мало би відбутися зовсім конституційним ладом. Рузвельт перед своїм „добровільним" зреченням іменував би іншого секретаря закордонних справ. На підставі конституції, коли зрікається уряду президент і віцепрезидент, його місце заступає секретар законд. справ.

Цей заговір відкрив Батлерові бровкер з Волл Стріту, Мак Ґайр. Він буцім то був посередником між тайною орґанізацією і Батлером, щоби запропонувати Батлерові команду фашистської армії в силі пів міліона людей. Цей рух, як каже Мак Ґайр, підтримує Морґан, його спільник Ламонт і багато інших фінансістів. — Всі ті особи рішуче заперечили твердження Батлера, коли появилась вістка в ґазетах. Не зважаючи на те, конґресмен Дікстін хоче поставити на свідків цілий ряд визначних мужів з політичного та економічного світу.

Три дні на Буковині.

Враження з дороги й побуту в Чернівцях

(Продовження.)

'КРАЇНСЬКИХ ДІТЕЙ ВЧАТЬ ПО УКРАЇНСЬКИ СТУДЕНТИ.

— Щож сталося далі зі святом Федьковича?

— Комітет мусів зрезигнувати зі свята і вирішив увіковічнити ювилей Федьковича інакше: Створити першу й одиноку на Буковині українську школу.

— Хіба українських шкіл на Буковині нема? „Запоріжці" переглядаються, мовляв, жартую з них, чи що?

— Державної ніодної. Є ще кілька шкіл, де поруч румунської мови вчать по українськи. Але такої, де вчилиб виключно по українськи, нема. І приватних нема.

— А яж бачив шильд „Української Школи", коли входив сюди — кажу. — Що це за товариство?

— Таке, як ваша „Рідна Школа" — відповідають, — тількиж обсяг її праці куди менший. Покищо збирає членів та фонди, бо от виявилося, що навіть задуману Федьковичівську приватну школу нема чим удержати й засновати, не кажучи вже про клопоти з дозволом на неї..

— Справа шкільництва у нас дуже пекуча — каже інший. — Дітям кажуть молитись по румунськи і треба просто вести курси української мови, щоб вчити їх говорити та молитись по свому. Кілька літ тому такі курси робили ми...

Один з „Запоріжців" кидається до стіни, на якій повно світлин і здіймає кілька рямців.

— Прошу, оце наші курси.

На світлинах буковинські найменші українці. Такі самі, зовсім такі самі, як наші Івасі й Марусі й така сама їх доля. Посеред них студент, або і два — це ті, що на українській землі мусіли вчити українську дитину говорити по українськи. Так!...

— Тепер і на ці курси важко дістати дозвіл. Пробуємо засновувати секції „Української Школи", покищо на передмістях Черновець досі є таких чотири. А крім цього пропаганда йде в тому напрямі, щоб будувати по селах Народні Доми. Мин. року вибудували села кільканадесять — мусіли чути, ні?

— Знаємо про це з буковинської преси. А як у вас кооперація?

— Гм! Ви певні, що так, як у вас. Ми як читаємо про кооперативний рух у Галичині, так заздрість не дає нам спати. В нас важко взагалі заснувати українську кооперативу, бо й селяне таке ще свідоме і конкуренція жидів величезна і чужий ревізійний союз. Але проте кооперативи ростуть. На Буковині їх уже з 70—80 буде.

Вістки невеселі, але цікаві й бадьорі. Коли зважити, що буковинські умовини праці — не галицькі, гордіємо, що й тут ставляться перші кроки.

БУКОВИНСЬКИЙ „ЕЛЄГАНТ" І „МАСЛОСОЮЗ".

— Ви про український промисл у Галичині чули мабуть. Чи у вас не було спроб створити щось таке? — питаю.

Кажуть, що так. Але жидівська конкуренція в Чернівцях і на Буковині далеко міцніша, як у нас. Молочарської кооперації нема, споживча слаба, людей, зокрема з вищою освітою, прибуває. Стараються, шукають. Кілька спроб було, але всі невдатні. Тепер з українських виробництв є фабрика пасти „Cre-mos. Це батько одного з „Запорожців" має. Показують менні того товариша. Потім є велика молочарська спілка „Илка", яка має всі можливости розростися в поважний продуктивний варстат. „Илка" має не тільки кілька крамниць у Чернівцях та інших містах, але й села охоплює своїми сметанковими стаціями. Взагалі, ця фірма, що стоїть під кермою одного молодого інжиніра, має велике майбутнє.

Розмова йде цікаво, швидко минає час. Говоримо, як два брати, що довго не бачились і цікаві дізнатись, що в кожного з них доброго і злого. Мені всі ці їх завваги й описи незвичайно цінні. Бо вдармося в груди: з винятком кількох осіб — багато знаємо про працю і невдачі, втіху й горе наших братів по той бік Дністра і Прута?

— А як з тими з вас, товариші, якщо дозволите себе так назвати, що скінчили вищі студії?

Це інша історія. Вони по собі знають, що вчуться безнадійно. Виглядів дістати будьяку посаду українцеві з вищою освітою нема. Хіба, що зрумуниться зовсім, навіть не признаватиметься до своїх, а прізвище перекрутить і закінчить якимсь „еску" чи „уль". Є такі. Є доволі наших людей у преторії, на залізницях, на пошті, в поліції — але все це на нижчих становищах, абож такі, що й не говорять дома по українськи. Становище української студіюючої молоді на Буковині незавидне, але рук вона не заложить. Буде творити собі варстати праці, як у нас.

— Оце на вакації виберуся до Львова — каже мені одно юнацьке обличча. — Буду просити в „Маслосоюзі", щоб приняли на безплатну практику, підучуся і спробую на Буковині.

— Приїздіть — кажу й не можу надивитись на розяснені завзяттям очі

ЯК ГУБИТЬСЯ МОЛОДЬ?

Оповідають мені і про те, що українців на університеті в Чернівцях багато, але справді українців не більш 2—3 сотень. Ці належать до корпорацій, працюють, сходяться. Інші порозбивались по румунських студентських корпораціях. Є в Чернівцях напр. румунсько-бесарабська корпорація, навіть має свій прегарний дімок, де члени її можуть мешкати й харчуватись. Один з „запоріжців", сам з Бесарабії, знає кількох своїх товаришів з гімназії, що нині належать до тієї корпорації, в якій є окрема жидівська, румунська й російська секція — і навіть по українськи з собою не говорять. Деморалізація, мовляв, хто українець — той іредентист і погроза не дістати опісля посади — викривлює багато молодих. Прикро, але Боже мій!...

Хіба не переживали ми ще гірших втрат? хіба річ у кількості?

Вони самі знають це. Це обєднує тих, що вже подали собі руки — ще міцніше. І вони жартують з перекінців і хапунів.

— Може і їх коли вхопить? — сміються й дивуються, коли впевняю їх, що на почті, залізниці і в поліції в Галичині українців — нема.

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА" З ДНЯ 26. ГРУДНЯ 1934.

Д-Р ЕВГЕН ОЛЕСНИЦЬКИЙ. 37

СТОРІНКИ З МОГО ЖИТТЯ.

В 1911 р. появилася в „Ділі" стаття під наголовком „Наші християнські суспільники", в якій згадано про цей інцидент при смерти Володимира Барвінського. На це відповів Олександер Барвінський в „Руслані", а відтак і в своїх „Споминах" з великим обуренням і заперечив факт зовсім. В короткім часі потім, здається, в 1912 р., зговорилися ми про це з пок. Володимиром Шухевичем, котрий сказав: „Дивуюся, як може Барвінський так рішуче перечити, коли я сам був при тім усім, що ділося при смерти Володимира і можу як клясичний свідок ствердити, що в статті „Наші християнські суспільники" написана була жива правда". На тім справа станула. Так з одної сторони стоїть стаття „Наші хр. сусп." і два клясичні свідки, Гладилович і Шухевич, останній швагер Олекс. Барвінського, отже близька йому людина, з другої — категоричне заперечення Барвінського самого.

Не беруся рішати цієї суперечности, а згадую цей факт, бо він характеристичний для дальшої діяльности Барвінського і дасться повязати з іншими актами тої діяльности. Вказує він також на те, що вже у 80-их рр. була у Барвінського тенденція вести окрему політику і добиватися ролі провідника. Не бракувало і інших познак цього. В 1885 р., або 1886, дістав я був одної ночі від Барвінського з Тернополя експресовий лист, в якім він просив мене, щоб я негайно довідався в палаті Сапігів у Львові, де перебуває тепер князь Адам Сапіга і де зараз з ним можна бачитися. Я негайно довідався, що Сапіга є в Красічині і зателеграфував це Барвінському, не підозріваючи нічого. Та опісля показалося, що ті наглі взаємини Барвінського з Сапігою мали трохи глибше значіння.

В літі 1888 р. приїхав Барвінський до Львова і запросив мене до себе на конференцію. Представив мені, що треба нам конечно всеукраїнського органу в роді давньої „Правди", який лучив би нас з закордонною Україною і був спільним речником України по обох боках кордону. „Діло" пішло за далеко в солідарности з москвофілами і не може сповняти ролі такого органу, тому треба відновити „Правду" як місячник літературно-науково-політичний. Він подбав уже про матеріял до цього місячника, порозумівся з людьми зза кордону і має від них обіцяну поміч. Отже є готов приступити до видання, але тому, що мешкає в Тернополі і є учителем, не може підписувати редакції. Тому предложив мені, щоб я як редактор підписував „Правду". Я вірив у Барвінського як у Бога, а тому, що і справа була мені симпатична, відразу пристав. Ми приступили до видавництва зараз з початком осени. Я не був лише „штроманом", а брав участь у редакції і писав статті до „Правди", а при цьому вів також адміністрацію. При цій нагоді сказав мені Барвінський, що буде до редакції заходити, яка містилася в моїй хаті, часом інжинір Тележинський, поляк, що симпатизує з нашою справою і має звязки в російській Україні. Він буде при нагоді своїх частих поїздок за кордон перевозити за границю „Правду", яка до Росії не мала дебіту. Отже треба звертатися до нього з довірям і давати йому відповідне число примірників, скільки буде потребувати. Після того Барвінський відїхав до Тернополя і пересилав звідти почтою дальші матеріяли до друку.

У Львові поява „Правди" не викликала конче симпатичного враження. Гладилович був невдоволений тим, що я приймився редакції і віщував мені, що буду мати з цієї причини неприємности, бо Барвінський має свою політику, з якою не все буде можна погодитися. Та я на це не звертав уваги. За кілька тижнів вийшов перший випуск „Правди" і я став займатися приготуванням до другого.

Саме в тім часі зайшла зміна намісника. Залеський уступив і на його місце прийшов Казимир Бадені. Коли він обняв урядування, пішли представники українських установ, щоб йому представитись. Був і я між ними як делегат „Руської Бесіди". Провідник делегації Омелян Огоновський повитав намісника промовою, серед якої прийшло до непорозуміння. Огоновський підніс у своїй промові, що русини-народовці стоять на основі своєї програми з 1848 р. На це замітив Бадені, перериваючи йому, що основою нашої конституції є закони з 1867 р., а інших основ він не признає. Омелян Огоновський замявся і не міг собі з цим дати ради; прискочив йому на поміч щойно Олекс. Огоновський, стараючись виснити Баденьому ріжницю між державною конституцією й основами національної програми русинів. Опісля відбулося представлення поодиноких членів депутації. А коли після представлення Белел. як редактора „Діла", представлено з черги мене, як делегата „Руської Бесіди", Бадені замітив: „A przecież pan dr. Olesnicki jest także

— Ну, так ми дамо вам! — жартують.

Втихаємо. Ми проговорили більш дві години. Накурили, аж сіро. Якщо маю вернутись в шестій — треба йти.

— А тепер, панове, заведіть мене десь на добрий обід до якогось українського ресторану й опісля скомунікуйте з ред. Сербинюком. Добре?

— Добре.

Мені приділюють чотирьох молодих друзів. Двох з них мешкає недалеко ред. Сербинюка. Один іде в той бік, де ресторан.

— До побачення в шестій!

Стискаємо собі руки. Міцно. Як брати. В такий стиск даремно пробують упхатись кордонні стовпи.

Анатоль Курдидик.
(Далі буде).

По смерти Михайла Грушевського.

ПАНАХИДА В ГОРОХОВІ.

У неділю 16. п. м. заходом Українського Аматорського Гуртка в Горохові відправлено в місцевім соборі поминальну панахиду за упокій душі першого президента Української Держави, бл. п. Михайла Грушевського. Панахиду відправив о. протоєрей Ю. Мельник, попереджуючи її гарною промовою, в котрій подав біографію бл. п. Мих. Грушевського і вказав на заслуги, які він поклав для українського народу. На закінчення своєї промови о. прот. Ю. Мельник згадав про страхіття голоду на Совітській Україні, як також про терор большевицького уряду, скермований проти українського народу. Підчас панахиди співав дуже гарно місцевий хор під орудою о. М. Корнича.

Шкільництво, якого нема...

Промова пос. М. Рудницької, виголошена на бюджетовій комісії сойму у дискусії над бюджетом міністерства освіти дня 20. грудня 1934 р.

(Продовження.)

ШКІЛЬНІ ПРОГРАМИ.

Хочу сказати тепер кілька слів про програмові праці міністерства освіти, ведені в останньому році, яких велике значіння підкреслював тут учора пан міністр. Я хотілаб розглянути бодай побіжно, чи і в якому ступені міністерство освіти взяло в цих програмових працях під увагу потреби українського народу. Погляньмо, як виглядає зміст шкільної науки, яким кормлять українську дітвору і молодь.

Як відомо міністерство освіти зголосило в останньому році нові програми навчання для вселюдних шкіл 3-го ступня і для 4-літньої гімназії нового типу та на основі цих нових програм відбувається вже наука у школах нового типу.

„ЗАБУЛИ...“

Отже мушу ствердити, що в тих міністерських програмах **забули** цілком про українську мову та про історію і географію України.

Цілий культурний світ признав і приняв засаду, що наукові програми мусять спіратися на джерелах рідної культури та що т.зв. рідні предмети, а саме мова, література, географія й історія мусять займати у шкільній науці центральне місце. Це правда така загально відома і признана, засада майже банальна, що аж сором її пригадувати. Застосувало її теж і міністерство освіти, але тільки супроти **польського** учня. Осередком науки у польських школах зробили зовсім правильно науку польської мови, інші предмети та передовсім історія і географія мають оставати в повній кореляції з наукою рідної мови. А основою цієї останньої повинна бути, як кажуть програми: **Польща і її культура.**

Чому українська дитина має бути винята зпід цього принципу, признаного і введеного в життя цілим культурним світом?! Чому українська дитина не має права домагатися, щоби основою її навчання і виховання була рідна культура, культура українська?!

ПРЕДМЕТ Є, ПРОГРАМИ НЕМА...

Отже, як я згадала, міністерські програми забули про українську мову, історію і географію України. Що торкається історії власного народу і географії рідного краю, то українська дитина загалом не має спромоги в шкільній науці придбати собі бодай примітивне знання в цих ділянках тому, що ні програми вселюдної школи, ні програми середньої школи (навіть українських приватних шкіл) не беруть під увагу предметів. А що торкається української мови, то ситуація така абсурдна, що предмет навчання істнує, але програми навчання нема. Щож має робити той учитель, що вчить української мови? Коли міністерство не подумало про те, щоби дати вчителеві програми предмету, якого каже йому вчити, то моглоб здаватися, що цей учитель має право догадуватись, що програма української мови зовсім аналогічна до програми польської мови. Себто, що наука української мови для української дітвори має спіратися на двох ідеях: **український народ і його культура,** — та що українська мова має бути осередком, довкруги якого концентруються всі інші предмети. А проте, як цей учитель може зробити Україну центральною віссю шкільної науки, як він може примінити принцип кореляції між рідною мовою та історією і географією, чого домагаються від нього програми, — коли учень український загалом не вчиться цих предметів?!

МІЗЕРНІ ПІДРУЧНИКИ.

Крім цього міністерство чи радше державне видавництво шкільних книжок, не подбало за видачу підручників української мови для вжитку нового типу шкіл. Оскільки мені відомо, то підручники української мови для вжитку 4-літньої гімназії є, але вони лежать у манускрипті у державному видавництві та даремне ждуть апробати. Ті підручники, яких уживають, дуже слабі, перестарілі, часто ще з передвоєнних часів. У нових їх виданнях уведено тільки такі зміни, що додано статті з польської історії та викинено статті з української історії.

Крім недостачі читанок дає відчуватися також недостача підручників української граматики, повна недостача дешевих видань творів української літератури для шкільної лектури, — у вселюдних школах нема картин для ведення мовних вправ, до науки історії нема історичних картин, для науки географії нема мап (як відомо, шкільна влада заборонила вживати мапу України).

redaktorem. Pan przecież redagujesz „Prawdę“ — додав, звертаючись до мене з дуже приєднуючим усміхом, при чому вираз його лиця зраджував очевидно вдоволення з факту, що цей часопис істнує.

Це дуже мене здивувало, що Бадені звернув саме найбільшу увагу на мене, як редактора невеликого часопису, який щойно почав виходити і я почав роздумувати над причинами цього. Та ще більше зачудувала мене друга подія. В короткім часі по тім зібрався сойм. Тодішні руські соймові посли скликали до Львова всенароднє віче, яке відбулося в „Народнім Домі“ під проводом члена краєвого виділу Бережницького. Віче мало різко опозиційний характер проти поляків. Бережницький, відкриваючи віче, ужив у відношенні до поляків слів „чужі люди“. Тих слів поляки не могли йому ніколи забути і з цієї причини не допустили вже більше його вибору до сойму. Я був на вічу ввесь час та очевидно солідаризувався з його настроєм і рішеннями. Того самого дня вечером прийшов до мене інж. Тележинський, якого я знав досі дуже мало. Він спитав мене, коли вийде друге число „Правди“ а коли я сказав, що в короткім часі, заявив мені просто, що я мушу в тім числі помістити статтю проти нинішнього віча. Мене це дуже застновило й обійшло, тому я спитав Тележинського, звідки він приходить до давати мені подібні поручення і яке має право впливати на напрям часопису. На це він сказав: „Nie udawaj pan, że pan nie wiesz, bo przecież cały stosunek musi być panu dobrze znany“. А коли я з іще більшим зачудуванням запитав, про який „stosunek“ тут іде, він виїхав з коротким аргументом: „Kto płaci, ten ma prawo dyktować“. Я скочив, мов опарений. — Kto płaci? Pan płaci na „Prawdę“? Тоді Тележинський побачив, що я не влаю, а дійсно неосвідомлений і заявив мені, що він — правда сам не платить, одначе „Правда“ виходить за гроші князя Адама Сапіги, якого він є повновласником, і має на цілі пропагувати польсько-руську угоду, отже ділати в напрямі просто протилежнім, як нинішнє віче.

Я остовпів, почувши це і просто не міг прийти до себе та більше не дав уже Тележинському ніякої відповіди. Щойно по його відході став я над цим роздумувати, в яку халепу я попав і як погано надужив Барвінський мого назвища і мого довіря. Правда, не був я тоді ще ніякою фірмою, був лиш молодим чоловіком, та моє імя не було досі нічим сплямлене і переді мною стояла будучність, стояла праця для суспільности, в якій я почав був уже вправлятися. Я був противником усяких політичних угод з поляками і вести таку акцію без мого відома під моїм іменем було справді погано, і то дуже погано. І це зробила людина, якій я свято вірив і яку високо поважав.

Я відразу рішив зірвати ті накинені мені підступно звязки, зложити негайно редакцію „Правди“ і відпекатись її раз на все. Я хотів ще того самого вечора написати лист до Барвінського, та був усім тим так приголомшений, що не міг уже найти до того сили і відложив на слідуючий день. Та слідуючого дня, коли я вполудне вернувся з канцелярії додому, застав я в себе картку Олекс. Кониського з Києва, в якій він повідомляв, що приїхавши з Києва і не заставши мене дома, просить прийти до нього до варшавського готелю. Я пішов зараз пополудні. Він став мене розпитувати про „Правду“, при чому я спостеріг, що він також далеко більше втаємничений в аркани цього видавництва ніж я і тому, не бажаючи ані на хвилину бути в неясній ситуації, я просто запитав його, чи відомо йому, що „Правда“ видається за польські гроші. На це Кониський відповів мені загальником: „Ось, бачите, як іде про добру справу, то я беру гроші з усіх боків! Від поляків, від німців, від жидів!..“ Цієї відповіди було мені доволі і я дальше вже не питався, зрозумівши, що в тій справі Кониський іде на однім коні з Барвінським.

Прийшовши додому, написав я зараз рішучий лист до Барвінського, в якім виповів йому дальшу участь у редакції „Правди“ і застерігся проти дальшого надуживання мого імени і моєї особи. Барвінський відписав мені зараз коротко, заповідаючи свій приїзд до Львова та запевняючи, що у відносинах його до поляків нема нічого компромітуючого, навпаки — вони виходять лиш на нашу користь, бо „коли ляхи прихиляються до нас, то народній інтерес велить з сього користати“.

За кілька днів приїхав Барвінський до Львова і тут старався мене всіми можливими способами і сам, і в спілці з Кониським, задержати при редакції „Правди“. А коли це не вдалося, старався приєднати до цього д-ра Миколу Шухевича, опісляж д-ра Андрія Коса. А коли й вони відмовились, вишукав собі „штромана“ в особі народнього учителя Івана Стронського, який став від того часу підписувати „Правду“ як відповідальний редактор.

(Далі буде.).

НЕМА УКРАЇНИ, ЯК КРАЮ І НАРОДУ...

Пригляньмося тепер тенденції нових підручників історії і географії, призначених для польської молоді та якими з конечности послугуються також українські учні саме тому, що нема для них окремих програм і підручників. Отже в імя справедливости треба ствердити, що в порівнанні з попередніми підручниками є велика зміна. Нема вже в них цього рода висловів, як „гайдамацька дич", „дикі орди" і т. і., автори поминають усякі т. зв. дразливі питання, як напр. історію боротьби за Львів, стараються не дразнити і не ображувати безпосередньо національних почувань українських дітей. Одначе поруч з тим проявляється в усіх цих нових підручниках зовсім ясно тенденція, про яку я згадувала на вступі, а саме непризнавання нас як окремої нації з власним історичним минулим, з власними ідеалами. Шкільні програми з 1934 р. говорять щоправда на 285 сторінці дуже гарно про те, що „відомости про історію і культуру національних меншин мають прокинути в польській молоді пошану для цих культур та готовість до громадянського співжиття з меншинами в рямцях державного життя". Одначе вибір тем у програмах і опрацювання їх у підручниках не дають безумовно ніяких даних до розбудження пошани для української культури. Навпаки, ми бачимо в підручниках історії зовсім ясну тенденцію, яка змагає до того, щоби доказати, що український нарід впродовж цілої своєї історії не міг ніколи жити самостійним життям, не міг обійтися без польської культури. Програми і підручники ґеографії не признають одного суцільного українського народу. Українці живуть тільки в Совітському Союзі, зате в Польщі, Румунії і Чехословаччині живуть русини, „русинський нарід". В умі дитини не сміє повстати поняття суцільної території України, цілости українських земель. Навпаки, навіть гу частину українського народу, що живе в Польщі, розбивається на реґіональні племена.

19 РЯДКІВ ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ.

Візьмім напр. підручник Холубінської і Янішевського „Географія Европи" для II. кляси гімназії нового типу. Чого довідується молодь з того підручника про українські землі поза кордонами Польщі? Уступ про Совітський Союз займає повних 17 сторінок (82—98 стор.), але про Україну говориться там дослівно в 9 рядках, тоді, коли про Японію говориться на 3 сторінках, коли Литві, Латвії і Естонії присвячено по 2 сторінки, коли навіть Альбанія має 18 рядків, а Монако 4 рядки! Скільки рахує українське населення у Совітах, про це автори не згадують, одначе не забули подати, що поляків живе там поверх один міліон. Стаття про СССР має 10 ілюстрацій у тексті, є там беріг Волги, є Кремль у Москві, є пристань у Ленінграді, є навіть тип кіргіського кочевика, зате нема ніодної ілюстрації з України, з життя українського народу!

Про українців у Чехословаччині є мала згадка в одному рядку: „Карпатські краї Чехословаччини замешкують на сході русини", більше про Закарпаття ні слова. Але про поляків у Чехословаччині говориться на повних 2 сторінках. Про українські землі в Румунії, себто про Буковину і Бесарабію, нема найменшої згадки, зате полякам, що живуть у Румунії, присвячується більший уступ. Коли так трактується українські етнографічні землі, то хіба нема нічого дивного, що підручник не подає ніяких відомостей про українську заморську еміграцію або еміграцію на Далекому Сході.

СУМНІВНІ ПІДСТАВИ ПОШАНИ.

Ще кілька слів про програми історії. Програма історії на III. клясу гімназії нового типу не дає ніодної теми, присвяченої зокрема українським справам, а чейже хронольоґічно до цього періоду належить Мазепа і боротьба козаччини з Москвою, національне відродження України та розвиток української культури в XIX ст. У програмі IV. кляси не найшлося місце навіть на згадку, що повстала нова українська держава, що вона втримувала з Польщею взаємини та що віддала Польщі великі прислуги у важких для Польщі часах, а саме у війні з большевиками. Отже на якій основі молодь польська має набути знання і пошану українців, як це поручають програми?

ЦІНИ ПІДРУЧНИКІВ.

Вкінці кілька слів про ціни підручників. Пан міністр твердив учора, що нові шкільні підручники дуже дешеві. Для українських шкіл видало державне видавництво досі тільки 3 підручники, а саме підручник латини для I. і II. кляси нового типу і підручник німецької мови. Мушу зазначити, що це невільничі переклади підручників призначених для польських шкіл і не відповідають потребам української молоді. А що торкається ціни, то підручник латини для I. кляси польських шкіл коштує 1.60 зол., той сам підручник для українських шкіл коштує 2.10 зол., для II. кляси: для польських шкіл 1.60, для українських 2.80 зол., підручник німецької мови для польських шкіл 1.60, для українських 3.80 зол.!

(Докінчення буде.)

Загальний Зїзд Рідної Школи.

Загальний Зїзд „Рідної Школи" відбувся у вівторок 25. грудня ц. р. в салі Ремісничої Палати. Передтим уранці в год. 8.30 відправив о. крилошанин д-р Василь Лаба у Преображенській церкві заупокійну Службу Божу за померших членів. На богослуженні явилися члени Головної Управи і деякі делеґати.

ВІДКРИТТЯ ЗІЗДУ.

Велику салю і ґалерію Ремісничої Палати при Стрілецькій площі виповнили вщерть делеґати Кружків і рідношкільні діячі та учительство.

Зїзд відкрив голова Р. Ш. проф. Іван Галущинський в год. 10.30. Голова згадав на вступі про смерть проф. Михайла Грушевського, найбільшого історика і першого президента Української Держави, взиваючи вшанувати память Покійного одноминутною мовчанкою і повстанням з місць. Опісля відчитав низку назвищ померших членів і рідношкільних діячів, память яких присутні вшанували повстанням з місць. Секретар д-р Мирон Коновалець відчитав правильник, що його приняв минулорічний Зїзд Р. Ш.

На секретарів покликав голова проф. д-ра І. Біланюка, проф. Я. Кузьмова і М. Ставничого — всіх трьох зі Львова.

На внесок Л. Ясінчука рішено не відчитувати протоколу з минулорічних Загальних Зборів. Для його провірки Зїзд вибрав провірну комісію, до якої ввійшли: д-р Іван Романків з Жовкви, Франц Козьолковський зі Сокаля, Іван Сосенко і Василь Маньо зі Львова та Іван Данько з Підгаєць.

На внесок студ. Атаманюка Зїзд рішив стягнути з порядку нарад реферат п. н. „Нові програми навчання у звязку з реформою шкільництва зі спеціяльним узглядненням українознавства".

ПРОМОВА ГОЛОВИ.

З черги голова Т-ва відчитав довшу промову-реферат, у якому подав деякі суттєві пояснення до звіту з діяльности Т-ва за час від 1. вересня 1933. р. до 31. серпня 1934. р., видрукованого в журналі „Рідна Школа" чч. 23. і 24. ц. р.

Голова згадав, що Головна Управа згідно з рішенням резолюцій попередніх Зїздів зібрала статистичний матеріял, розробила подрібний плян розбудови шкільництва на українських землях у Польщі і передала його урядові з відповідним меморіялом, як вимогу українського громадянства на полі шкільництва. Службової прагматики для рідношкільного учительства й урядовців ще не зладжено. Ріжні правні сумніви спонукують засягати опінії правників і тому праці над прагматикою поступають дуже поволі наперед. При найінтенсивнішій праці прагматику опрацює Головна Управа найскорше за пів року. Доволі часу забрало Головній Управі уложення правильника діловодства. Редукція службовців можлива, але тільки в деяких відділах.

Згадуючи про домагання усунути впоміж своїх рядів негідні одиниці, голова підкреслив, що Головна Управа ніколи не приймала до служби негідних осіб. У конкретних випадках Головна Управа переводила слідство й усувала невідповідних людей.

Одначе ці справи правильника, прагматики і т. зв. чистки не були суттєвими справами. Тому найбільше часу присвячено організаційній та програмовій діяльности „Р. Ш." Вислідки організаційної праці дуже гарні. Тепер Т-во обіймило своєю організацією вже майже ввесь простір Східної Галичини і начислює 1900 Кружків з 72 тисячами членів.

У діловому році число членів зросло на 20 тисяч. У новий рік слід нам іти з гаслом: здобути першу стотисячку членів.

ПРОГРАМОВА ДІЯЛЬНІСТЬ Т-ВА.

Програмова діяльність Т-ва — це національне виховання молодого українського покоління. Її нормує статут, традиція, рішення Загальних Зїздів, фінансова спроможність, активність і наставлення громадянства та зовнішні умовини. Ці останні необчислимі і не всюди з однаковою натугою ділають. У якому напрямі йде їхня акція, про це можуть делеґати переконатися зі звіту і з діяльности на місцях.

Успішність діяльности Т-ва залежить від активности і характерности громадян на місцях. Те, що в одному повіті на внутрішню позичку Р. Ш. вплачено кілька тисяч, а в богатшому декілька разів менше — це вина громадянства дотичного повіту.

Головна Управа безупинно і послідовно працювала над новими формами і способами виховної діяльности Р. Ш., щоб як слід виконати своє виховне завдання. І хоч як обмежена нині виховна діяльність приватних рідношкільних загальноосвітніх середніх шкіл, то проте сам факт згуртування молоді в Рідній Школі дає такі користи, що треба дуже обережно поступати та не обезцінювати несовісною критикою цих шкіл. При оцінці матеріяльної сторінки Т-ва слід памятати про ці засоби, що ними розпоряджає ціле Т-во і ті засоби, які стали до диспозиції Головної Управи. І хоч нормальні доходи Т-ва (не вчисляючи позички) постійно зменшуються, головно з Америки, то проте на потреби Р. Ш. видало наше краєве громадянство в діловому році значно більше, ніж минулого року. Справді Головна Управа замикає діловий рік недобором. Але це річ не нова і дивне булоб, якби було інакше. Цьогорічний недобір був би більший, якби службовики Головної Управи й учителі львівських шкіл Р. Ш. не були зреклися одномісячної платні. Одначе слід послідовно прямувати до фінансової рівноваги буджету Головної Управи. До цього дійдемо редукцією особових і річевих видатків та придумуванням нових джерел доходу. Не вільно відтягатись від праці та опускати руки, коли щось відразу не вдається.

ВНЕСОК КОНТРОЛЬНОЇ КОМІСІЇ.

В імені Контрольної Комісії п. Методій Ґебус поставив внесок признати Головній Управі абсолюторію. Він згадав, що доходи з внутрішньої позички дуже невеликі. Дир. О. Радловський додав, що доходи з позички йшли здебільша на видатки Гол. Управи, а не на сплату довгів.

ВИБІР КОМІСІЇ-МАТКИ.

З черги Зїзд вибрав на внесок адв. д-ра Трояна комісію-матку з 7-ох членів у такому складі: о. Ганас (Збоїська), д-р Мирон Коновалець, ред. Володимир Целевич, проф. Омелян Терлецький, дир. Августин Домбровський, Іван Олексин і Марія Цимбалиста — всі зі Львова. Листа студ. Михайла Коржана не перейшла.

КОМІСІЯ ДЛЯ ПРОВІРКИ РЕЗОЛЮЦІЙ І ВНЕСКІВ.

На внесок дир. Л. Ясінчука Зїзд вибрав комісію для провірки резолюцій і внесків у такому складі: Іван Герасимович (Львів), дир. Микола Волонос (Рогатин), дир. Володимир Нарожняк (Стрий), Іван Корчинський (Галич), дир. Стефанія Червонякова (Козичинці) і Василь Рудько (Львів).

ДИСКУСІЯ.

Над звітом, який делеґати дістали заздалегідь до рук видрукований, почалася дискусія. До перерви промовляли здебільша студенти: Рудько Василь, Атаманюк Микола, Коржан Михайло і Пришляк Ярослав, які гостро критикували Головну Управу за її діяльність, нападаючи найбільше на поодиноких наших найвизначніших рідношкільних діячів (інсп. В. Кузьмовича). Промовці свідомо не придержувались постанов правильника, який дає промовцеві час 5 хвилин на дискусію і за кожним разом відкликувались до Загальних Зборів, коли президія хотіла перервати їх промову. Крім того промовляли ще селянин М. Матисякевич (Сивевідсько) й учит. Приймак Михайло (Стрий), які заторкували фінансові клопоти та інші болючки Т-ва.

По короткій перерві забирали голос у дискусії: **Микола Новак** (Коломия), який домагався зладити прагматику для службовиків і говорив про значіння Союзу Повітових Кружків.

Степан Похмурський (Львів) спростував фальшиві погляди про діяльність та поведінку рідношкільного учительства і підкреслив його позитивну громадянську працю.

Чепіль Степан (Винники) промовляв за творенням Союзу Повітових Кружків.

П. Константина Малицька (Львів) опрокинула наклепи, начеби Головна Управа приказувала учительству підписувати обіжник у справі інсп. Кузьмовича.

Сілецький (Самбір) промовляв теж у справі Союзу Повітових Кружків.

Адв. д-р Рибак (Перемишль) обговорював справу позички і радить продовжити субскрипцію до 30 червня 1935.

П-і Баранова (Львів) обговорює справи підручника для діточих садків Р. Ш. і позашкільне виховання. Вчительство Р. Ш. не бере участи в культурно-громадянській праці.

Адв. д-р К. Троян (Ходорів). — Не вважає можливим усе обговорити й вирішити на Зїзді Рідної Школи.

Червонякова Стефанія (Копичинці). Стверджувала ідейність і працю вчительства Р. Ш.

Кулик (Дрогобич). — В Союзі Повітових Кружків і Кружках повинні працювати чесні й характерні люди.

Ред. Володимир Целевич (Львів) дає належну відправу промовцям студентам, які атакували інсп. Володимира Кузьмовича за його поїздку до Варшави в справі рідного шкільництва. Коли промовець згадав, що на всестудентській анкеті у Львові виступав проти інсп. В. Кузьмовича той студент, який саме завдяки інтервенції інсп. Кузьмовича здав іспит зрілости — студенти счиняють галас та крик і перериваюгь окликами дальшу промову.

Посол Дмитро Великанович згадує про катастрофальне зменшення числа учеників по середніх школах і зменшення середніх шкіл. Радить, щоби делегати повели акцію по селах посилати діти до середніх шкіл, бо українській нації загрожує цілковитий заник інтелігенції. Звертає увагу, що з кожним днем стає все тяжче організувати позашкільне виховання. Тому при кружках „Р. Ш." слід організувати курси українознавства для молоді. Радить закладати бурси для вдержання середньошкільної молоді.

Студенти Атаманюк і Волошин спростовують деякі уступи з промови ред. Целевича.

П. Сиротюк говорить про видавничу діяльність „Р. Ш." та накликує творити бібліотеки при кружках, бо коли появиться закон про бібліотеки, вже буде запізно.

Посол Дмитро Великанович заявляє, що ред. В. Целевич не промовляв тут як генеральний секретар УНДО, тільки як член кружка „Р Ш." і вільно йому було критикувати.

Інсп. **В. Кузьмович** працює після своїх сил і змоги і не для ніяких матеріяльних користей. Заявляє у відповідь студ. Волошинові, що сам ніколи не був головою Р. Ш. і ним не хоче бути.

Адв. д-р Бемко (Бережани). Головну Управу слід вибирати не на рік, але на 3—5, щоби Головна Управа могла перевести свій плян у життя. Висказує інсп. В. Кузьмовичеві прилюдно подяку, бо завдяки його інтервенції вдалося врятувати українську школу в Бережанщині. Накликує молодь співпрацювати зі старшими, бо цього вимагає страшне наше положення.

Опісля промовляли: сел. Щуровський (Золочів), Тусевич і проф. Буцманюк (Львів) про створення відповідного осередка для плекання нашого мистецтва. Дискусію закінчив Михайло Матчак (Дрогобиччина) в год. 3.30 пополудні, яка тягнулася понад 4 години.

Вичерпуючі відповіди промовцям давали у фінансових справах скарбник дир. О. Радловський і в організаційних справах дир. Л. Ясінчук.

Опісля голова проф. І. Галущинський вияснює, що Головна Управа рішила на свому засіданні згідно з принятою резолюцією минулорічного Загального Зїзду вислати інсп. В. Кузьмовича до Варшави. Особисті звязки з урядовими колами необхідні. За цю поїздку інсп. В. Кузьмовича бере повну відповідальність Головна Управа. Не було теж ніякого обіжника у справі інсп. В. Кузьмовича. Це наклеп. Дивне, що дотепер еміграція з Америки не підписала ні одної позички.

УДІЛЕННЯ АБСОЛЮТОРІЇ.

Замикаючи дискусію, голова піддав під голосування внесок Контрольної Комісії признати абсолюторію Головній Управі.

Загальний Зїзд одноголосно уділив абсолюторію Головній Управі.

ДВІ ЛИСТИ

В імени комісії-матки проф. О. Терлецький запропонував на голову Т-ва „Рідної Школи" проф. д-ра Івана Раковського.

Одначе проф. д-р І. Раковський заявив, що не прийме вибору серед таких обставин, які панують на зїзді. Одночасно студ. Масляк зголосив другу листу пропонуючи на голову **проф. Івана Галущинського.** По горячій дискусії за листою комісії матки впало 69 голосів, на другу листу впало 90 голосів. Одначе проф. Галущинський заявив, що вибору на голову Т-ва не прийме, бо голову зїзд повинен вибрати одноголосно. По промовії проф. Данища проф. Іван Галущинський згодився стати головою Т-ва.

ВИБІР ГОЛОВНОЇ УПРАВИ.

Тому, що на обох листах були деякі ті самі особи, відбулися ще два голосування. Вкінці вибрано 93 голосами проти 80 Головну Управу в такому складі: **Голова — проф. Іван Галущинський. Члени: проф. д-р Іван Раковський, о. мітр. Олекса Базюк, посол Дмитро Великанович, д-р Мирон Коновалець, дир. Орест Радловський, проф. Микола Ластовецький, Іван Олексин, посол д-р Степан Біляк, д-р Юліян Кордюк, Константина Малицька, інсп. Володимир Кузьмович, о. ігумен Северин Бараник (Дрогобич), проф. д-р Яким Ярема (Тернопіль), д-р Володимир Бемко (Бережани), д-р Іван Волянський (Станиславів), Дмитро Кудлатий (Збоїська), студ. Микола Атаманюк і учит. Іванна Скоплякова.**

Заступники Головної Управи: дир. Степан Похмурський, проф. Юліян Каменецький (Рогатин), студ. Михайло Коржан, Іванна Полюгова, проф. Ілля Гриневецький та Іван Козіцький.

Контрольна Комісія: Дир. Іван Филипович, Методій Гебус, Василь Кубаєвич, Ростислав Волошин, Іван Стернюк.

Заступники: Микола Бонковський, і Сильвестер Троцький.

Мировий Суд: Іванна Кокорудзова, о. Олександер Бучацький, радн. Зенон Лукавецький, дир. Микола Заячківський і проф. Гнат Павлюх.

Провірна комісія зверифікувала протокол з минулорічного Зїзду.

Членські вкладки залишив Зїзд по горячій дискусії у дотеперішній висоті.

З черги в імени комісії резолюцій і внесків відчитав Іван Корчинський низку резолюцій.

Зїзд рішив продовжити речинець внутрішньої позички до того часу, доки громадянство не виповнить позички до висоти 250.000 зол. Доручено Головній Управі зорганізувати доріст молоді та полагодити справу платень з учительством за вакаційні місяці.

В год. 6.10 вечором голова замкнув Зїзд

—o—

НОВИНКИ

— **Приймаю як давніше** в моїм дентистичнім заведенні від 9—1 і 3—6, в неділі і свята від 9—10. Львів, Сикстуська 17. — **Насс.** 725 3 3

— **Всі кооперативи** продають лише свічки **„Керос".** 739

— **Вісті Музею Визвольної Боротьби України** мають стати періодичним виданням і будуть виходити квартально. Цей орган містить відомости з життя й праці Музею, інформує про розвиток акції Українського Дому і т. п. Музей розсилає свої „Вісті" безплатно редакціям часописів, українським установам і окремим особам. Хто досі не одержав „Вістей", а бажає їх діставати, нехай подасть Музеєві свою адресу. Адреса Музею: Ukrainské Museum, Praha. Žižkov, Karlova 14. Czechoslovakja.

— **Книжка про Український Далекий Схід.** Накладом „Манджурського Вістника" появилася друком у російській мові книжка відомого харбінського журналіста І. В. Світа під наг. „Украинскій Дальный Восток". Книжка має кільканацять ілюстрацій і коштує 20 фенів.

— **Москвофільські зїзди.** В днях 25. і 26. ц. м. відбуваються у Львові зїзди москвофільських установ: 25. XII. зїзд „общества Качковського", 26. XII. зїзд „Русскої Сел. Організації". Оба зїзди відбуваються в салі Народнього Дому при вул. Рутовського. Учасників на зїзді „общества Качковського", як ми ствердили, дуже мало. Варто зазначити, що міністерство комунікації признало учасникам тих зїздів 50-прц. залізничу знижку, якої відмовлено учасникам Заг. Зборів „Рідної Школи".

— **Передсвяточний торговельний рух у Львові** у звязку з латинським Різдвом був під знаком господарської скрути. Торговля не відчула майже ніякого оживлення в дотеперішньому застою, хоча позволено продавати навіть в неділю. Загальний брак гроша не позволяв на більші святочні закупи. Тільки в Ринку було повно крику, зеленого чатиння і трохи риб. Одначе вуличні жидівські торговці більше кричали (не було кому трохи позатикати їм роти), ніж торгували. Не мали торгу також селяни, що звезли цього року цілі ліси до Львова, щоби роздобути якусь готівку, але гірко завелися. Більша частина молодих ялиць і смерек лишилася нерозпродана. А були навіть такі підприємці, що привезли свій крам аж з Карпат. Забули чи не знали, що половина мешканців Львова з релігійно-обрядових причин тепер не святкує, а багато виїхало на свята на провінцію. Але потішаються ще надією на українське Різдво, хоча торговельна конюнктура буде та сама. Зрештою львівських українців забезпечить ялинками, кутею і т. п. Рідна Школа, про що кожному треба тямити.

9 міліонів жертвам повені. Головний Комітет допомоги жертвам повені оголосив звіт з дотеперішніх вислідів збірки для них. Збірка принесла 9.168.000 зол.

— **Потоцького рятують перед банкроцтвом.** Відомий польський магнат гр. Маврикій Потоцький зажадав судового нагляду над його маєтком і відложення платности його довгів до 1936 р. Довги гр. Потоцького перевищають 8 міл. зол. Торговельний виділ варшавського окружного суду признав відложення виплат до 1. липня 1936, іменуючи судовим наглядачем Ст. Білінського, президента роземного суду для рільництва на варшавський повіт.

— **Пенсія 200.000 зол. місячно.** У звязку з реформою варшавської електрівні, яку відібрали французьким капіталістам, виявилося, що її директори брали фантастичні пенсії. Місячні побори деяких директорів доходили до 150.000 а навіть 200.000 зол. Нова управа електрівні домагається президентського декрету, що устійнив би висоту винагород в акційних спілках. Одночасно подешевіла би в місті електрика.

— **Душогубство в театрі.** З Ріо де Жанейро повідомляють, що італійського дириґента Франка Паольантонія застрілив член театральної оркестри Порто, щоби пімститися за своє звільнення. Звільнений музикант дістався підчас проби „Федори" до театру, підійшов до оркестри і стріляв кілька разів до дириґента. Коли дириґент упав, Порто стрілив ще кілька разів, вбиваючи одного члена оркестри, а другого тяжко ранячи. Тимчасом Паольантоніо вмер. До вбитого дириґента Порто стрілив ще раз, аж врешті його розброїли. Паольантоніо був одним з найвизначніших італійських дириґентів і дириґував у Ля Скалі в Міляні, куди мав незабаром вернутись з Америки.

— **У двох днях до Індій.** Анґл. уряд виготовляє великий плян повітряної комунікації, що лучитиме митрополію з її далекими домініями. Розвиток комунікації буде йти в трьох напрямах: у скороченні часу їзди, в побільшенні служби та перенесенні почтового руху в повітря. Щодо швидкости то для Індій передбачено два дні, для східної Африки півтора дня, для Капштату і Сінгапуру по чотири дні, а для Австралії сім днів. Чотири або пять разів на тиждень буде влаштований лет до Індій, тричі на тиждень до Сінгапур і східної Африки, а двічи до південної Африки та Австралії. Покищо Анґлія не має ще ані потрібних до цього літаків, ані пільотів. Головна річ збудувати відповідну скількість летунських пристаней, потрібних до почтового й особового руху, а на це треба ще довшого часу.

— **Ріжні вістки.** Пятьох замаскованих бандитів напало на бюро електричного товариства у Філядельфії, вбили дижурного урядовця і вкрали мішок з 45.000 долярів. Грабіжники втікли без сліду. — В Сухумі на Кавказі помер один селянин, що прожив 152 роки.

— **Що робити при простуді?** Вогке і зимне повітря спричинює більше простуди як зимне, але суха погода. З цеї причини в теперішній слотній порі простуди трапляються часто. Навіть тепла одежа не забезпечує нас достаточно. Якщо тільки спостережемо перші прояви як: отяжілість, болі поодиноких членів тіла і голови, легку горячку і катар, треба зараз положитись до ліжка і до часу, поки не надійде лікар, заживати відомий домовий засіб себто таблетки Аспірини. В цей спосіб можна забезпечитись від відомої недуги і скоротити час кожного нежиту.

З театру.

САЛЯ ТЕАТРУ „РІЖНОРОДНОСТЕЙ": ТЕАТР „ЗАГРАВА": „ОЙ, НЕ ХОДИ ГРИЦЮ" драма на 5 дій Александрова-Старицького.

„Гриць" — один з найсильніших козирів нашого репертуару постарівся після війни дуже. Та ті нові, буцім то сучасні песи, що пробували його заступити, мали всі хиби старости, а ні одної прикмети молодости. Ось чому треба було відмолодити таки самого „Гриця".

У чому новина спроби зробленої реж. В. Блавацьким у театрі „Заграва"? Монольоґи — скасовані, перша дія перемінена щодо місця дії і тут уведена вперше „баба" Хоми, відьма, про яку чуємо тільки з натяків; кінцеві сцени в поодиноких діях відповідно змінені для сильнішого ефекту; гуртові сцени підпорядковані принципові ґеометричної конструкції, у декораціях прикладені деякі експресіоністичні елементи, дві головні ролі — Гриць і Хома інтепретовані зовсім інакше, як досі.

Почнемо від деяких застережень. Стара, побутова декорація дивиться сильним звзом на ті модерні її частини, що виглядають як пяні. Не бентежить нас ні трохи хата без дверей і стін, але у повітрі завішене вікно, що ввесь час холітається, коли за нього зачіпають дієві особи, могло би висіти в іншому місці. Двері посередині хати, що ділять її на дві кімнати ледви чи потрібні для дії і для ока.

Не знаємо, чи режисер свідомо так підійшов до ролі Гриця і Хоми, як ми їх бачили. Можна би вивести Гриця всупереч усім дотеперішнім поглядам про нього: немолодого, негарного, несентиментального, а навіть... демонічно- Дон Жуанового типу. Це був би експеримент і актор мусів би показати нам, чому так, креація цікавіша. Але коли взяти актора, що не має всіх давніх прикмет Гриця і ніодної нової оригінальної, то що тоді лишається? Саме те, що ми бачили. П. Паздрій не має зовсім зверхніх даних на Гриця — він немолодий, негарний і попросту суперечить тому, що чуємо — що дівчата за ним пропадають. Дістав він цю ролю імовірно тому, що має голос, хоч теж зовсім пересічний. Це мало. Пані на салі, дуже компетентні, казали, що швидше вийшли би заміж за Хому.

Хома був досі в „Ой, не ходи" — карикатурою. Щаслива це думка зробити його більш людською постаттю, але п. Боровик позаздрив успіхів Грицеві за сильно. Ніодного сивого волоска, ні зморщок, полумяний зір, вус майже не з фіксатурою. Ні, не так уявляємо собі його прототип — Яґа з „Отелля", з якого наш автор узяв головні риси характеру.

Боровик дав у грі дискретний тип інтриґанта, виправдуючи провідну думку всієї песи, яка моглаб називатись теж „Інтриґа і кохання". Совачева була прегарна у пяній сцені; дуже добра була Сердюкова в ролі свахи-хитруні, симпатичні Степова і Блавацька, меткий і веселий М. Дірко; такі, як Королик у ролі Потапа не мали часу „розіграватись".

Гриць — не мав темпераменту, сили, пориву і зійшов до пасивного, пригнобленого парубка поруч Марусі, що металась, терпіла і здобувала Гриця до останньої хвилини. Не маємо нічого проти експерименту показати нам Гриця зовсім іншого, як досі, але важко уявити собі його нам не як „першого аманта", такого, якого знаємо з театру і життя. Найсильніші прикмети, якими полонює він жіночі серця: це гарний мужеський тип, з поривом, енерґією.

Дехто бажав собі бачити Марусю молодшу. Сара Бернар і Сесіль Сорель грали молоденьких щонайменше до 60. р. життя. Якби Кривіцька була грала тільки в одній останній дії, то і ця дія могла би заступити всі інші. Бачив я неодну велику Офелію на чужих сценах, а всеж божевільна Маруся в інтерпретації Кривіцької не стояла від тамтих нижче.

Загальне враження з песи: великого зусилля, щоб песу обновити. Від довшого часу вистави „Гриця" йшли у нас за старим шабльоном. А всеж режисер і тут завадто багато залишив іще давнього тексту. 4-годинна вистава за важка на наші нерви. Побутові сцени і IV. дію можна би переполовити і надати їм живішого темпа. Публика оплескувала найбільше ті сцени, що нагадували старі часи „любовного" Гриця.

м. р.

ВІДГУКИ ДНЯ.

В країні споминів.

В Національнім Музею стрілецька вистава. З нагоди 20-ліття виходу УСС-ів на світову війну.

Три кімнати і сходи обвішані памятками з тих часів.

Ріжно до ріжних людей говорять вони.

Одним — що колись було в нас щось, другим — що таки замало було, третім...

Третім кожний образочок, кожна знимка, кожний папірець, кожна відзнака — оповідає, пригадує, витягає зпід пороху забуття події, лиця, краєвиди...

Гудуть від вистрілів засніжені карпатські бори, розтинає морозну тиху ніч стотисячне „Гурра!", багрить білу скатерть снігу тепла людська кров, колишуться подільські збіжа, заслухані у бадьору стрілецьку пісню, хлюпотить об береги лінива Стрипа, говорить з осіннім вітром невисока, але яка грізна, яка памятна гора — Лисоня.

Маленький окіп чорніється на знимці. Для одних окіп як окіп, але для тих третіх... Там хорунжий Ясеницький вирятував отамана Лисняка з рук москалів, а трохи на ліво від нього хорунжий Кліщ згинув геройською смертю.

Під кущем терниии скоростріл, готовий до бою. Де воно було? Коли?... Ах, та це під Бурвановом, як Стрільці підходили до Стрипи!..

І так одно за другим, одно за другим, — усе знайоме, знане, памятне.

Зі стін дивляться знайомі лиця отаманів, сотників, поручників, четарів — товаришів тяжких боїв, далеких походів, радощів і смутків.

Гей, гей! Як мало їх зісталося в живих. Рідке сито мала господиня-війна, мало хто остався, більшість пересіяла. Добрих, незабутніх друзів повисівала вона і в Карпатах, і над Дністром і на Галицькім Поділлі і на цілій заабручанській землі.

Тільки памятки по них, що якась знимка, відзнака чи зброя і — спомин. Сірі будні життя затирають спомини про них, на щастя щось ще знайшлось, що відсвіжує спомини.

А були такі люди, що казали: „Тепер не час на дурниці!" Себто: на фотоґрафії, записки, малюнки.

Та, Богу дякувати, були й такі, що не слухали тамтих. В першу чергу Іван Боберський. Збирали, що далося, ховали, де далося і так — хоч десята часть зберіглася.

Тепер у двацятьліття ходимо по кімнатах Національного Музею і переносимось у країну споминів.

Не для кожного вони однакові, але для кожного дорогі. Є там те щось, що остається в кожній розритій могилі, чого не можна ні на стіні повісити, ні на столі покласти, ані очима оглянути.

Це можна тільки відчути.

Нехайже йдуть туди і ті, що можуть згадувати і ті, що можуть вжитися в бувальщину.

Нехай ідуть і відчують! **Галактіон Чіпка.**

З кіна.

КІНО „КАСІНО": „ОСТРІВ СКАРБІВ".

Фільма на підставі славної повісти Стівенсона, одного з найкращих творів для молоді. Одна з тих нечисленних фільм, де нема навіть натяку на кохання — ніяких жіночих роль, коли не рахувати перших сцен з мамою молодого героя. Головні ролі поділені між Волеса Біррі і його невідступного партнера у фільмах із малим хлопчиною Джекі Купером, відомим із пробоєвика „Серце велитня". Виправа корабля з піратами за таємним скарбом повна барвистих сцен і цікавих типів. Волес Біррі створив тип подиву гідний: знаючи, що він розбишака, не тратимо разом із молодим хлопцем ні на хвилину симпатію для нього і завдяки цьому стежимо з незвичайним напруженням за ходом усієї акції. Ляйонель Беррімор дав тип старого паливоди та пияка і Люіс Стон непохитного анґлійського капітана.

ДИВОГЛЯДИ.

ЖІНОЧИЙ ПРОРОК.

В Америці виступає від якогось часу пророкиня Еме Мекферзон. Проповідує вона цілком „змодернізовану" релігію. В її святинях грають джезбендові орхестри, танцюють каріоку та накручують фільми. „Пророкиня" вже нераз мала конфлікти з поліцією. Її подвиги в Монте Карльо, Парижі та Льос Анджельос найшли широкий відгомін у пресі. Тепер п. Мекферзон думає виїхати до Африки й проповідувати до своїх вірних з вершка піраміди Хеопса. Якою мовою буде вона там промовляти і чи її звідси почують не знаємо.

—о—

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

ЧАЧКОВСЬКА МЕЛАНІЯ,

вдова по пок. пароховї Товстого о. Михайлові Чачковському, померла дня 22. грудня ц. р. в домі о. Івана Іванчука, теперішнього пароха в Товстім і грималівського декана. Покійна була все життя зразковою матірю і громадянкою, що живо інтересувалася всім нашим життям до останніх своїх днів. В. їй П.

Дописи.

БЕРЕЖАНИ.

Загальні Збори Кружка „Р. Ш.". В перших днях Загальні Збори. Присутніх ок. 140 членів. У звіті з діяльности Старшини був зясований загальний розвиток школи, як єдиної і найважнішої мети Кружка. З двоклясової школи з 40 дітьми та двома вчительськими силами на початку — сьогодні має школа гарне приміщення, 6 кляс, 210 дітей, 6 учительських сил та одну практикантку. Школа має потрібний інвентар та научне приладдя. Втримується школа частинно з шкільних оплат, датків та доходів з майна Кружка. З касового звідомлення виходить, що школа має ок. 10.000 золотих довгу, що повстав наслідком видатків у звязку з більшим ремонтом дому в першу чергу, а дальше у звязку з видатками на вивінування школи. Як скрізь, так і тут з приводу кризи жертвенність, тим самим і доходи змаліли. З ініціятиви президії Кружка створено повітовий комітет позички „Р. Ш.". Зібрано досі на позичку в деклараціях 4.010 зол., готівкою 2.770.50 зол. Кружок виконує обовязки й агенди повітового кружка. Усіх Кружків у повіті 42. По широкій дискусії ухвалено уступаючій Старшині абсолюторію з висловом признання. Головою новозибраної Старшини лишився й дальше д-р Володимир Бемко.

Свято „Просвіти". Дня 8. грудня святкувала філія „Просвіти" роковини існування „Просвіти". Свято почалося Службою Божою та панахидою в парохіяльній церкві. Співав читальняний хор з Гиновичі. В полудне тогож дня відбулася академія. На програму зложилося вступне слово голови читальні „Просвіти" в Урмані п. Льва Наконечного, виступи читальняних хорів і декламації. Вечором тогож дня на закінчення цілого свята міщанська читальня „Просвіти" в Бережанах улаштувала „Свято книжки". Вступне слово про значіння книжки виголосив м-р Вол. Логуш.

Загальні Збори філії „Просвіти". Дня 11. грудня відбулися Загальні Збори Філії „Просвіти". Присутніх 130 членів, переважно селянство. Зі звітів виходить, що всіх читалень у повіті є 58. Філія удержує постійного урядовця, діловодство ведеться добре. Всі читальні відбули нормальні річні загальні збори. Декілька читалень були завішені в діяльности. Висені відклики спричинили привернення діяльности.

В 100-ліття уродин Федьковича. Дня 16. грудня співацьке товариство „Боян" і „Р. Школа" святкували століття уродин О. Ю. Федьковича концертом. Концерт почався прегарним рефератом про літературну діяльність поета, що його виголосив проф. д-р Василь Левицький. Хорові точки під диригентурою о. проф. д-ра Ф. Побігушки випали бездоганно. Декламація „Пуга" була виголошена з повним відчуттям п. Славою Загаєвич-Цепинською.

Гостина св. Миколая. Дня 18. грудня влаштувала „Рідна Школа" св. Миколая для дітвори та старшого громадянства. Вся дітвора дістала від школи й громадянства дарунки, бідніші також дещо з одягу.

ГОРОХІВ.

Вдатна аматорська вистава. Дня 16. грудня ц. р. Український Аматорський Гурток у Горохові відіграв комедію в 3-ох діях „Живі покійники". Вистава зачалась точно в год. 8-мій вечора. Вона випала дуже гарно. Найбільшу увагу звернули на себе своєю повною комізму грою Антін Скібицький (Дестидатів) і Микола Радванецький (Дементій). Чистий дохід призначено на місцеву православну церкву.

РОГАТИНЩИНА.

Як відбулися вибори в Серниках Середніх. Дня 18. грудня ц. р. відбувалися в нашім селі вибори солтиса. Виборами проводив Степан Підлеснюк (колись українець), місц. управитель школи. По голосуванні (тайнім) проголосив п. Підлеснюк вислід, котрий поруши до живого ціле село, бо він був яскраво сфальшований. Радні звернулися негайно до влади і на другий день приїхав у село окружний виборчий комісар та комендант поліції; вислід виборів, оголошений п. Підлеснюком уневажнено і на підставі доходжень та актів оголосив комісар правдивий вислід. Огірчення до особи учителя Підлеснюка в селі велике. Авторитет школи, на чолі котрої стоїть вже давно нелюблена а тепер сильно скомпромітована особа учит. Підлеснюка сильно підупав. Просимо шкільну владу для добра школи занятись близче тим паном. **Громадяни.**

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Микола Бажалук: ВУЛЬКАНИ ТА ЗЕМЛЕТРУСИ з 25 образками. Львів, 1934. Накладом фонду „Учітеся, брати мої". Стор 64, ф. 16°

Василь Верниволя: УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРА, Погляд на її історичний розвиток з образками. Накладом „Самоосвіти" Львів 1934. Стор. 40, ф. 16°

D-r K. Zagajewski i D-r W. Gottlieb: DER KAUFMÄNNISCHE SCHRIFTVERKEHR (Musterbriefe u. Übungen), ч. 1. Львів — Варшава, 1934. ст. 77. ціна 2·10 зол.

Dr A. Dąbrowski: DEUTSCHER HANDELSBRIEFVERKEHR IN LEHRE UND BEISPIEL, Львів 1934.

Разом із практичним значінням купецького листування зросли також вимоги, які сьогодні ставлять до нього. Торговельний кореспондент мусить тепер багато вміти, щоби виконувати свій нелегкий обовязок: не тільки репрезентувати гідно своїм змістом фірму, іменем якої говорить, але також осягнути бажані результати. Діло в тому, що лист вибився сьогодні у продажі товару на перше місце. Лист промощує шлях до відборця.

Особливі труднощі стають перед кореспондентом, коли він має оформити свої думки письменно для заграничного адресата. Бо до всього вище сказаного доходять ще: необхідність знання чужої мови, чужих звичаїв чи пак традиції ну й чужої техніки листування, яка перш за все добором відповідних висловів надає листові питомого ділового тону.

В наших обставинах найважнішою можна сказати мовою для листування з закордоном є мова німецька. Львів дав тільищо торговельним колам Польщі аж два підручники німецького листування, яких повні заголовки ми вписали вище. Оба вони дійсно добрі, писані з великим знанням річи та пристосовані до вимог сучасної техніки листування, себто до знормалізованого тепер змісту і знормалізованої форми.

Різниця між обома книжками та, що у книжці д-ра Загаєвського і д-ра Ґотліба, крім короткого вступу є біля кожної групи листів відповідні коментарі, що розяснюють суть змісту, і роблять дотичні листи приступнішими, тоді, коли д-р Домбровський попереджує велику колекцію листів (числом 230) широким вступом (57 сторінок), який звештою теж дуже поступово впроваджує читача в докани кореспонденційного знання, покінчуючись на відповідні листи в другій половині книжки. Треба зазначити, що праця д-ра Домбровського вже закінчена, а праця згаданих перших авторів є тільки І-ою частиною цілости.

Ми не маємо змоги на сторінках політичної газети обговорити докладніше змісту обох книжок і методичного підходу авторів до свого завдання. Ми хотіли-б тільки звернути на них увагу тих, хто з професійного обовязку повинен правильно листуватись у німецькій мові.

В. Несторович

—o—

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає.

Театри.

Український Нар. Театр ім. Тобілевича:

Товмач:

27. XII. „Товаріщ".
28. XII. „Залізна Острога".

Снятин / Письменниця:

29. XII. „Товаріщ".
30. XII. „Залізна Острога".

Великий Міський Театр.

Середа, 26. XII. год. 12. впол. „Пасторалка".

Середа, 26. XII год. 3·30 поп. „Товаріщ".

Середа, 26. XII. год 7·30 веч. „Роскішна дівчина".

Четвер, 27. XII, год. 7·30 веч. „Роскішна дівчина".

Театр Ріжнородностей.

Середа, 26. XII. год. 3·30 поп „Під примусовою управою".

Середа. 26. XII. год. 7·30 веч „Блудний боксер".

Четвер, 27. XII. год. 7·30 веч. „Музичні іграшки".

Кіна.

АДРІЯ: „На паризькому бруку" та „Маска облуди".

АПОЛЬО: „365 жінок короля Посоля"

АТЛЯНТИК: „Петербурські ночі".

ВАНДА: „Д-р Джекил і мистер Гайд", „Бунт у Шангаю".

ГРАЖИНА: „Маскарада".

КАСИНО: „Острів скарбів" (Волес Бері).

КОЛІСЕЙ: „Хоробрий хлопець", ревія „Ялинки та дівчинки".

КОБЕЛЬНИК: Казка про лісовиків-дробенят" (колірова фільма), „Весняна парада",

МАРУСЕНЬКА: „Тепер і все", ревія „Гіп, гіп, ура!"

МІРАЖ: „Моя мрія то ти" (Ліліян Гарвей).

МУЗА: „Тарзанове кохання".

ПАЛЯС: „Уланські шлюби".

ПАН: „Королева Христина" (Ґрета Ґарбо).

ПАСАЖ: „Чортиця" та ревія.

РАЙ: „Радісна година", Мікі-Маус.

СВІТ: „Чи Люцина то дівчина?"

СОНЦЕ: „Син джунглів".

СТИЛЕВЕ: „Гріх" ревія „Лише для вас!"

УТІХА: „Дольорес — жінка смерти" та ревія.

ХИМЕРА: „Пісня козака" (Джове Мозіка).

Закордонне радіо.

Середа, 26. грудня 1934.

Відень (506,8) 10·50 Різдво та зима в музиці, 12·30 Популярна музика, 18·35 Септет ес-дур Бетовена, 19·35 „Вічний юнак" ком. А. Енгля, **Братислава** (298,8) 9·15 Рос. колядки, 17·40 Нар. словацькі пісні, **Кошиці** (259,1) 17·40 Нар. чеські пісні, **Прага** (470,2) 11·00 Ферстерівський концерт, 17·55 „Нірнберська лялька" ком. опера Адама, **Париж** (1648) 19·55 Трістан Бернар перед мікрофоном, 21·00 Камер. концерт, **Білгород** (438,3) 20·00 Опера, **Любляна** (569,3) 19·20 Словінські пісні, 20·00 Опера, **Берлін** (356,7) 11·50 Нар. пісні, 14·15 Скрипка, 16·40 Веч. музика, **Кенігсвустергавзен** (1571) 16·00 популярна муз., **Ляйпціг** (382,2) 11·00 Квартет оп. 74 Гайдна, 18·30 Брамсові твори, **Мінхен** (405,4) 10·30 Баварські й тирольські колядки, **Будапешт** (550,5) 12·30 Пісоньки, 17·05 „Віщунка ляльок" балет Баєра, **Будапешт II.** (227,1) 15·00 „Івась і Гануся" оп. Гумпердінка, 19·10 Спів, 21·00 Фортепян, **Міляно** (368,6) 20·45 „Орфей" оп. Монтеверда, **Рим** (420,8) 17·10 Легка музика.

Четвер, 27. грудня 1934.

Відень (506,8) 12·00, 13·10 Концерт, 23·50 Танк. муз., **Братислава** (298,8) 17·20 Слов. пісні **Кошиці** (159,1) 17·20 Фортепян, 18·00 Для Закарпаття, **Прага** (470,2) 10·15, 15·55 Легка музика, 17·20 Фортепян, 20·30 Спів, 22·30 Популярні пісні, **Париж** (1648) 13·30 Музика, 21·45 Симф. концерт, **Берлін** (356,7) 17·30 Різнв. музика, 20·45 Танц. вечір. **Гамбург** (331,9) 23·00 Пісні гамб. композиторів, **Кенігсвустергавзен** (1571) 18·00 Пісні в супр. фортепяну та флету, 23·00 Гайднові та Штравсові твори, **Кельн** (455,9) 17·35 Фортепян, 20·45 Камер. музика, 21·15 Шубертові пісні (сп., форт.), **Ляйпціг** (382,2) 16·00 Концерт, 17·20 Веберові твори на гітару, **Мінхен** (405,4) 18·50 Бетовенові твори. **Штутґарт** (522,6) 15·00 Єнсенові пісні, 15·10 Форт. тріо, **Будапешт** (550,5) 17·35 Фортепян, 18·40 Соло на тарогато, 22·30 Циг. муз., **Будапешт II.** (227,1) 20·15 Скрипка, **Міляно** (368,6) 17·10 Камер. муз., **Рим** (420,8) 20·45 Симф. концерт.

Львівське радіо.

Середа, 26. грудня 1934.

9·00 Ранішня авдиція, 11·00 Реліґ. і популярна музика з плит, 11·57 Сигнал часу, 12·03 Метеорол. вістки, 12·05 Сільна рерум, 12·10 Репертуар театрів, фільмовий огляд, 12·10 Муз. поранок; в перерві ок. 13·00—13·15 год „Лещетарським шляхом через Ґорґани та Чорногору", 14·00 Сальон. муз. з гр. пл., 15·00 Щасливого Нового Року (гутірка), 15·15 Дрібні скрипкові та фортепянові твори з гр. пл., 15·45 Чвертьгодина жінки-хліборобки, 16·00 Мітрат і візник, 16·20 Спів (Евг. Мосаковський) в супр. фортепяну, 16·40 Про такого, що грав вигола (авд. для дітей), 17·05 Музика до танку (нар. капеля), 17·50 Про книжку Гокса: „Дива природи", 18·00 Театр Уяви: Друге свято на Таргівку, 18·45 Життя молоді, 19·00 Легка та популярна музика (орх., гітара, 19·50 Фейл. „Площа марш. Пілсудського в столиці", 20·00 Пес і бюрко, гумореска, 20·10 Концерт симф. орх., скрипка, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Шопенівський концерт, 21·30 Відчит. 21·40 Концерт хору Дана. 22·00 Почт.-техн. скринька, 22·15 Рекл. концерт, 22·30, 22·31 Спортові вістки, 22·45, 23·05 Танк. музика.

Четвер, 27. грудня 1934.

6·45 Ранішня авдиція, 7·50, 22·00 Рекл. концерт, 11·57 Сигнал часу. 12·03 Метеорольогічні вістки, 12·05 Огляд преси, 12·10 Для молодших дітей „Гей коляда, коляда!" Балачка, Колядки, 12·30, 13·10 Муз. поранок (орх., скр.). 13·00 Полудневий денник, 13·05 З ринку праці, 15·30 Експорт, 15·35 Біржа, 15·45 Концерт із вибраних гр. пл., 17·00 Театр Уяви. Сократова трагедія ч. IV „Хмари", 17·50 Листи та програми, 18·00 Жіночі часописи, 18·15 Форт. рестіталь Татяни Данеє, 18·45 Що читати (белетр. новинки), 19·00 Те саме, в всеж. що іншого (гр. пл.), 19·20 Актуальна гутірка, 19·30 Пісоньки Ерінового хору з гр. пл., 19·50, 19·55 Спорт. вістки, 20·00 Легка музика, спів, 20·45 Веч. денник, 20·55 Як працюємо, 21·00 Концерт симф. орх., віольончеля, 21·45 Відч.: Прокляті папуги, 22·15 Лекція танку, 22·35, 23·05 Танк. музика, 22·45 Пластики говорять (збірна авд. льв. пластиків), 23·00 Комунікати.

ЦІННИК ОГОЛОШЕНЬ У ЩОДЕННИКУ „ДІЛО".

Розмір часопису: 3 текстові шпальти і 4 оголошеневі шпальти.

1 мм. одношпальтовий або його місце в рубриці оголошень . . . . . зол. 0.35
„ одношпальтовий в тексті і новинках „ 0·60
„ на першій сторінці . „ 0·80

Дрібні оголошення від слова:
матримоніяльні і приват. кореспонденція по зол. 0.15
купно, продаж, винаєм і т. п. . . . . „ 0·10
шукаючі праці . . . . . . „ 0·07
слова товстим друком подвійно.

Остання сторінка 1/1 . . . . . . зол. 480·—
„ „ 1/2 . . . . . . „ 250·—
„ „ 1/4 . . . . . . „ 130·—
„ „ 1/8 . . . . . . „ 70.—

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів. Ринок 10.